УДК 339.543-047.64:[339.194:663.97]

Цимбалюк Світлана,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри митної справи
та товарознавства;
Полюхович Марія,
здобувачка вищої освіти,
Державний податковий університет,
м. Ірпінь, Україна

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ЯК БАЗА ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ КОНТРАБАНДИ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ

Tsymbaliuk Svitlana,
PhD in Ekonomics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of customs affair and commodity science;
Poliukhovych Mariia,
higher education student,
State Tax University,
Irpin, Ukraine

TECHNICAL MEANS AS A BASE FOR IMPROVING CUSTOMS CONTROL OF SMUGGLING TOBACCO PRODUCTS

Сучасні вишукані форми приховування від митного контролю товарів вимагають впровадження витончених форм контролю. Технічні засоби, забезпечуючи оптимальну організацію контролю та управління, стають у сучасних умовах, невід'ємним атрибутом, своєрідною технічною базою розвитку та удосконалення контролю.

Тютюнові вироби можуть належати до контрабандних товарів залежно від їх перевезення та відповідності законодавству. Згідно з митним законодавством України та міжнародними нормами, контрабандою вважається незаконне переміщення товарів через митний кордон з ухиленням від сплати митних платежів або забороною на везення / вивезення певних товарів.

Тютюнові вироби підлягають особливому контролю через високу ставку акцизних зборів та вимоги до маркування. Якщо тютюнові вироби ввозяться або

вивозяться без належного декларування, тобто в обхід митних процедур, вони автоматично підпадають під визначення контрабандних товарів. Фальсифікація акційних марок або незаконне їх виробництво сприяє тіньовій економіці та підриває економічну безпеку держави. Тому, за встановлення порушень митних або податкових норм, тютюнові вироби розглядаються як об'єкт контрабанди, і відповідні особи можуть підпадати під адміністративну чи кримінальну відповідальність.

В Україні сучасна контрабанда тютюнових виробів вже давно вдосконалила свої попередні класичні форми і сьогодні вона набула ознак однієї з складових економічної злочинності, оскільки для населення, яке проживає у прикордонних регіонах, стала основним джерелом збагачення.

Основна причина поширення нелегальної продукції полягає у стрімкому зростанні податків на тютюнові вироби та відсутності належної протидії з боку держави контрабанді та виготовленню контрафакту. Нелегальний ринок тютюнових виробів, згідно з міжнародним юридичним визначенням, це «виготовлення, імпорт, експорт, продаж та володіння тютюновими виробами, що порушує законодавство» [1].

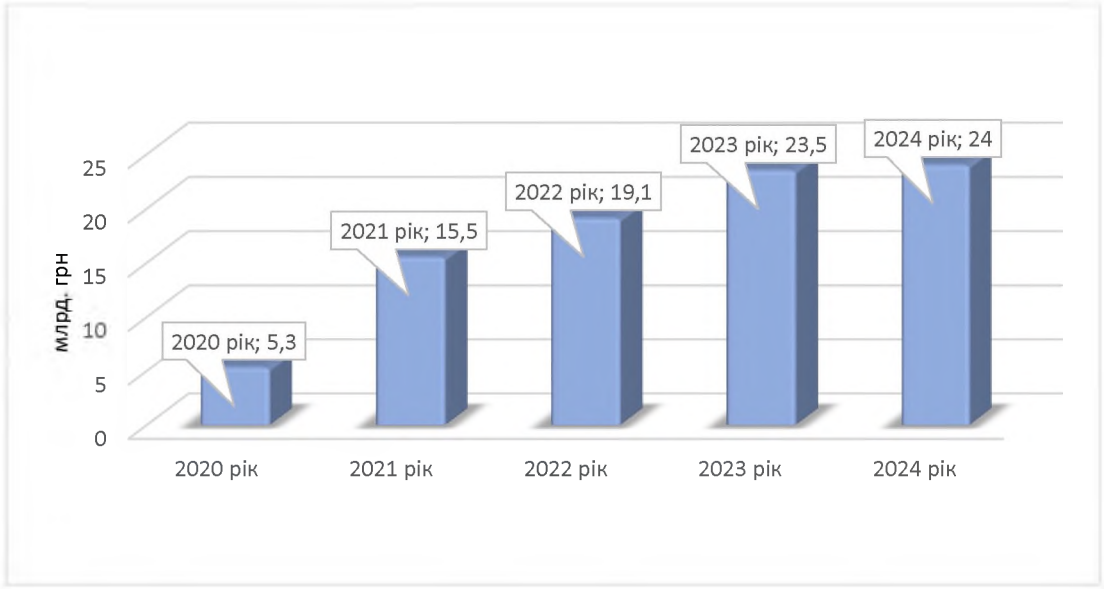
Виділяють контрабанду сигарет з України (переважно в країни ЄС), а також контрабанду сигарет в Україну. За даними сайту «Ні контрабанді»[2], до повномасштабного второгнення Росії, найбільшим "постачальником" такої продукції була Білорусь, 80% продукції звідти продавали далі в Європу, 20% - продавали в Україні. Ще одним джерелом нелегальних сигарет були підтримувані Росією самопроголошені території: Придністров'я, терористичні утворення в Донецькій і Луганській областях, а також і сама рф.

Саме в сусідніх з рф і ОРДЛО Харківській, Дніпропетровській і Запорізькій областях фіксували майже половину всього обсягу нелегальних сигарет в Україні. Повномасштабна війна суттєво змінила структуру тіньового ринку тютюнової продукції в Україні.

Блокада чорноморських портів та закриття кордонів з Росією і Білоруссю фактично перекрили основні традиційні маршрути контрабанди. Так, частка контрабандних сигарет з Білорусі впала з 45% у 2021 році до 8% у 2022 році [2].

За оцінками БЕБ, з початку повномасштабної війни найчастіше фіксувалися спроби нелегального ввезення тютюнових виробів через кордони з Молдовою, Румунією та Польщею. Частка контрабандних сигарет з Молдови зросла з 17% до 24%, а сигарет з невстановленою країною походження – з 36% до 65%. Тіньовий ринок тютюнової продукції суттєво впливає на стан державного бюджету (таблиця 1).

Таблиця 1 – Втрати бюджету України через нелегальний ринок сигарет

Джерело: виконано авторами за даними [3].

Найбільш ефективними у митній практиці, з виявлення прихованих від митного контролю тютюнових виробів, є на сьогодні мобільні сканери поряд з стаціонарними та пересувними. Цей метод є одним із найпоширеніших, оскільки дозволяє швидко перевірити великі обсяги товарів без відкриття контейнерів. Так, системи Rapiscan завдяки вашій високій роздільній здатності та технологіям автоматичного аналізу зображення, дозволяють здійснити детальну та швидку перевірку багажу, вантажів та контейнерів. Мобільні рентген-апарати, які спеціально призначені для огляду транспортних засобів і можуть виявляти приховані предмети, зокрема сигарети, у шинах автомобілів чи інших прихованих відсіках, забезпечуючи сто відсоткове виявлення контрабанди.

Мобільна рентгенівська система, яка використовується для сканування транспортних засобів, дозволяє митникам швидко перевіряти автомобілі на наявність прихованих товарів, таких як сигарети, за рахунок високої проникності рентгенівського проміння та можливості сканування великих об'єктів. Велика пропускна здатність та висока ймовірність виявлення у систем Nuctech MT1213DE та Rapiscan Eagle M60 (20–40 транспортних засобів на годину), а Smiths Detection HCVM та системи типу Vidisco Guardian (100 транспортних засобів на годину) дозволяють швидко та ефективно перевіряти вантажі, виявляючи незаконні або заборонені предмети за лічені хвилини, сприяючи при цьому безперешкодному проходженню законної торгівлі.

Також можуть застосовуватися детектори запаху тютюну, що дозволяє виявити продукцію навіть при ретельному її приховуванні [4].

Службові собаки тренуються на виявлення запаху тютюнових виробів. Вони можуть ефективно знаходити приховану продукцію у транспортних засобах, багажі пасажирів та інших місцях. Завдяки своїй природній чутливості до запахів, собаки є ефективними помічниками митників у виявленні контрабанди.

Для боротьби з нелегальними товарами в багатьох країнах введено обов'язкове маркування тютюнових виробів. Кожна пачка сигарет має унікальний ідентифікаційний код, що дозволяє відстежити її виробника, дату випуску та легальність походження. Ці коди скануються митниками, що дозволяє швидко перевірити товар на легальність.

Для ефективної боротьби з контрабандою тютюнових виробів митні служби різних країн обмінюються інформацією та координують свої дії. Це допомагає швидше відслідковувати контрабандні ланцюги та запобігати незаконному переміщенню товарів через кордон.

Якщо виникають сумніви щодо якості чи походження тютюнових виробів, проводяться лабораторні дослідження. Вони дозволяють визначити хімічний склад тютюну та виявити, чи відповідає він стандартам, встановленим законодавством. Цей метод застосовується як додаткова міра для підтвердження легальності товару.

Отже, контрабанда тютюнових виробів залишається серйозною загрозою для економіки та здоров'я громадян. Використання комплексного підходу до боротьби з контрабандою, який включає перевірки на кордоні, сучасні технології, електронне маркування та співпрацю з міжнародними організаціями, дозволяє знизити рівень незаконної торгівлі і при цьому рентгенівські сканери мають вирішальне значення для оперативних митних операцій, оскільки вони дозволяють здійснювати безконтактний огляд товарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Контрабанда. Що це і яка нова відповідальність / Безоплатна правова допомога : вебсайт. 2024. 15 вересня. URL : http://surl.li/gfyqgq (дата звернення: 06.11.2024).

2. Незаконна торгівля сигаретами в Україні / Вікіпедія : вебсайт. URL : http://surl.li/wytyjg (дата звернення: 07.11.2024).

3. Державна митна служба України. Статистика та реєстри. URL : https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri (дата звернення: 20.10.2024).

4. Саварець А. Чи ефективна боротьба з контрабандою сигарет у воєнний час / Економічна правда : вебсайт. 2022. 9 листопада. URL : http://surl.li/dampqd (дата звернення: 08.11.2024).

Тертишник Володимир, **Ченцов Віктор**
ДОКТРИНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ІНТЕРЕСІВ.....671

Ткаченко Сергій
МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ
ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАЧАННЯ.....676

Цимбалюк Світлана, Калусенко Альона
ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ
ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ КОНТРАБАНДИ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....679

Цимбалюк Світлана, **Полюхович Марія**
ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ЯК БАЗА ВДОСКОНАЛЕННЯ
МИТНОГО КОНТРОЛЮ КОНТРАБАНДИ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ.....684

Шевченко Андрій, **Ковальова Марина**
ПОСТМИТНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ
МИТНИМ РИЗИКАМ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....688

Шпак Яна, **Белінська Яніна**
АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ.....692

ПАНЕЛЬ 6. СОЦІОГУМАНІТАРНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СУЧАСНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Богдановський Ігор, Далекорей Арсеній, Льовкіна Олена
РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА ПОВСЯКДЕННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУСПІЛЬСТВ
(НА МАТЕРІАЛАХ ВЧЕННЯ М. ВЕБЕРА) 695

Браунагель Андрій
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ПІДТРИМКА
СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ 699

УДК 336.221.4(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)261.4я431
Т 65

Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 7 від 24 грудня 2024 року)

Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції
Т 65 [Електронне видання] : збірник матеріалів XV Міжнародної науково-практичної конференції, Ірпінь, 22 листопада 2024 року. Частина 1. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2024. – 729 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний депозитарій.
ISBN 978-966-337-749-0

У збірнику представлено матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції», яка відбулася 22 листопада 2024 року.

Наукові тези опубліковано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст матеріалів несуть їхні автори.

УДК 336.221.4(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)261.4я431

ISBN 978-966-337-749-0
© Державний податковий університет, 2024